

ME, MYSELB AND I

16. OBMEJNI FILMSKI DNEVI V SELBU

Grenzland Filmtage — Obmejni filmski dnevi so prav gotovo eden najbolj nenavadnih filmskih festivalov na svetu. Nenavaden, a pomemben. Pravzaprav bi ga lahko uporabili za recept, kako pripraviti festival:

a) ustanovili so ga ljudje, ki so se rodili ali živeli v tem obmejnem mestecu na meji Nemčije in Češke republike, sedaj pa živijo raztreseni po celi Nemčiji;

b) organizatorji s sedežem v mestu Wunsiedel, 30 km oddaljenem od Selba, čez celo leto izbirajo filme in do marca tekočega leta naredijo dokončen izbor;

c) v Selbu, sicer precej zaspanem, 20.000 glavem mestecu — »prestolnici porcelana«, kjer kraljujeta svetovno znani porcelanski tovarni Rosenthal in Hutschenreuther, po katerima se imenuje skoraj pol mesta (npr. Rosenthal — Stadttheater ali Hutschenreuther Eissporthalle) vsako leto v aprilu najamejo mestni kinocenter s štirimi dvoranami, ki imajo od 70 do 250 sedežev in

d) štiri dni od jutra do večera vrtijo celovečerne in kratke filme, organizirajo tiskovne konference in pogovore z avtorji.

Skupaj z njimi pa pride tudi okoli 150 novinarjev iz cele Nemčije (med njimi tudi vse pomembne TV hiše — ARD, ZDF, Bayerische Rundfunk in Deutsche Welle) ter še enkrat toliko ljubiteljev filma, ki si v Selb pridejo ogledati filme, ki jih najverjetneje ne bodo mogli videti drugje v Nemčiji. Še najmanj obiskovalcev je iz Selba samega. Svojo priljubljenost in prestižnost znotraj nemško govorečih držav, kjer ta festival zelo cenijo in mu kljub relativni majhnosti priznavajo nesporne kvalitete, si je festival z leti pridobil predvsem z močnimi selekcijami filmov iz vzhodnih evropskih držav, ki so bile vsako leto poslastica festivala. Ta selekcija (treba je vedeti, da teh filmov dostikrat ni bilo moč videti na drugih mednarodnih festivalih) in lokacija (včasih je tam potekala tromeja med ZR Nemčijo, Nemško DR in ČSSR) sta prispevali h kulturnemu statusu, ki ga festival ima še danes.

Tako so letos imeli glavno mesto v

programu *Filmi iz bivše Jugoslavije* kot so poimenovali skupino filmov, ki so jih predstavili. Mednje so uvrstili **Zgodbo iz Hrvaške** (Krstó Papič, 1992), ki smo jo v Ljubljani videli na *Dnevih sodobnega hrvaškega filma* maja lani, **Tetoviranje** (Stole Popov, 1991), ki predstavlja nadaljevanje opusa tega uspešnega makedonskega avtorja, in tri slovenske filme: **Ovne in mamute** (Filip Robar-Dorin, 1985), zaradi njihove skoraj preroške vizije o razvoju nacionalizma v nekoč skupni državi ter **Zdravljico** (Damjan Kozole) in **Vse je pod kontrolo** (Metod Pevec), dva kratka filma iz lanskoletne produkcije E-Motion filma, TV Slovenije in Viba filma, ki se — vsak na svoj — rahlo ironičen, a zato toliko bolj »poučen« način lotevata svojih filmskih zgodb.

Ker so bili ostali filmi že predstavljeni — tako na projekcijah v Ljubljani kot tudi v *Ekranu* — se pomudimo samo pri filmu Stoleta Popova **Tetoviranje**. Čeprav je nastal že leta 1991 v produkciji Vardar filma, je to ne samo zadnji makedonski film v bivši jugoslovanski državi, marveč še vedno zadnji makedonski celovečerni film nasploh, saj zaradi splošnih ekonomskih problemov v tej državi komaj še kaj snemajo. Film bi lahko po njegovi zgodbi postavili nekam med **Polnočni ekspres** Alana Parkerja glede na prizorišče in **Kratki film o ubijanju** Krzysztofa Kieslowskega glede na brutalnost, ki veje iz njega. Zgodba, ki je s svojo apokaliptično destruktivno atmosfero postavljena v poletje 1989, v počasen propad komunizma v Makedoniji/Jugoslaviji, ki je predstavljena kot en sam velik zapor oziroma pripor, v katerem so junaki — med njimi je najpomembnejši Ilko, nepomemben avtomehanič — postavljeni v vloge karkijanskih junakov, ki jih kaznujejo, še preden so storili zločin. Brutalnost, ki veje iz vsakega kadra, in iskanje vere sta globalni metafori, ki ju je Popov uporabil za ponazoritev (ob močni »nacionalni« zasedbi filmskih likov v zaporu) razpada bivšega jugoslovanskega prostora.

Močan poudarek je bil dan tudi Dušanu Makavejevu, še nemu pomembnemu avtorju tega prostora, ki mu je festival posvetil retrospektivo. Prikazali so vse njegove celovečerne filme

in na ta način je bilo še enkrat moč videti dvoplastnost njegovega ustvarjanja: rastočo linijo avtorske potence preko filmov **Človek ni ptica** (1965), **Ljubezenski primer** (1967), **Nedolžnost brez zaščite** (1969), **WR — Misterij organizma** (1971) in delno še **Sweet Movie** (1974) in nato velik padec oziroma nihanje avtorske ideje skozi filme **Montenegro** (1981), **Coca Cola Kid** (1985), **Manifesto** (1988) in **Gorila se kopa opoldne** (1993).

Ostali filmi so bili bili razvrščeni še v nekaj selekcij od katerih so bili najzanimivejši tisti iz Evropske Surrealnosti: latvijski film **Far And Away From St. Petersburg** (Alexander Hahn, 1992) je odtrgana melodrama, ki poteka na relaciji dveh mest z istim imenom St. Petersburg — enim v Rusiji in drugim na Floridi — in v kateri glavni junak (Američan ruskega rodu, sicer pisec ruskih melodram s psevdonomom John F. Romanoff) v svoje družinske sage vpleta avtobiografska ozadja; madžarski film **Junkmovie** (György Szomjas, 1992) pa prikazuje pravi *junk* post-socialistične Madžarske z vso brutalnostjo, ki jo še potencira izbira mešanih smemalnih tehnologij (16 in 35 mm filmski trak, video posnetki, zabrisanost slike, zrnatost posnetkov in odzemanje barv). Szomjasa sicer pri nas poznamo po filmu **Falfüro — Vrtalec zidov**.

Močan avtorski potencial pa je bil razviden tudi iz izbora filmov v programu **Mednarodni kratki filmi**; tako sta zelo izstopali risanki **Jaco** (1985) in **Caravan** (1988) nizozemskega animatorja Tiesa Poetha, igrani film **Juliette** (Didier Bivel, 1992), študija o proletarski mladini v francoskem mestecu, daleč najbolj odpiljen film festivala pa je bil kratki igrani **Potovanje tovariša Čkalova čez Severni tečaj** (Maksim Pejemski, 1991), v katerem se mladi ruski režiser ironično poigrava z vzorci sorealizma. Film, posnet v maniri nemih ameriških *slapstick* komedij (brez besed, z mednapisi in glasom naratorja, ki opozarja na vedno nove uspehe socialističnega heroja Čkalova) in cepljen s parodijo na ruske propagandne filme 30. in 40. let, je bil prav gotovo eden vrhuncev letošnjih obmejnih filmskih dnevov.

DANIJEL HOČEVAR

